

Fókuszban a szarvasfélék agancstö megbetegedése

Hubertusz hétvége Mátraverebély-Szentkúton

2023. október utolsó hétvégéjén került megrendezésre a Mátraverebély-Szentkút Nemzeti Kegyhely területén, immár hatodik alkalommal, az erdészek, vadászok, lövészcéhek védőszentjének, Szent Hubertusz püspöknek szentelt hétvége. A pénteki kezdő napon aktuális vadegészségügyi témában szervezett szakmai konferenciát szombaton a térség már hagyományos trófeaszemléje követte.

A szemlélt megelőzően kihelyezett trófeabírálatot tartottak a Nógrád Vármegyei Kormányhivatal illetékes munkatársai.

A rendezvény nyitányaként, 2023. október 27-én szakmai konferenciára került sor a kegyhely konferencia-központjában, az Országos Magyar Vadászkamara támogatásával, a szarvasfélék agancstö megbetegedésének aktuális vizsgálati eredményeiről.

A konferenciát ünnepi kürtszót követően a házigazda, *dr. Orosz Lóránt ofm.* kegyhelyigazgató nyitotta meg, Szent Ferencet idézve.

Az első, gondolatébresztő előadást *Lakatos István*, a Kapos-Tolnai Térség fővadásza tartotta. Hangsúlyozta, hogy a vadászati közbeszédben és szak-sajtóban gyakran emlegetett „agancstö-rothadás” és egyéb hasonló megjelölések az általa és sok más gyakorló vadász által tapasztalt elváltozásokra hibás megnevezésnek tekinthetők, mely baktériumok okozta betegségekre utalhatnak, holott az eddigi kutatási eredmények ezt nem támasztják alá.

A trófeákban tapasztalt elváltozások, melyek a kutatás megkezdését inspirálták, Somogy és Tolna megyében 25-26 éve jelen vannak. A jelenség okozta abnormális agancsok eleinte kuriózumot jelentettek a torz trófeákat kedvelő vadászok számára, de könnyen belátható, hogy emiatt jelentős anyagi veszteség éri a vadgazdálkodókat.

A jelenség nem csak a dámszarvaszt érinti, őz és gímszarvas esetében is kimutatták. Az agancstö deformációjának következtében megjelenő torz trófeák minden korosztályban előfordulnak.

A megbetegedésre utaló jelek szemmel láthatóan a rózsa folytonosságának megszakadásában, az agancstö kör keresztmetszettől történő eltérésében, a szemágak aszimmetrikus növekedésében manifesztálódnak.

Az eddigi vizsgálatok szerint domináns kórokozó nem volt kimutatható az Országos Állategészségügyi Intézetben végzett kutatások alapján. A betegséget pontos elnevezés hiányában az „agancstö körüli idült, deformáló gyulladás” -ként (*Peripedunculitis chronica deformans*, *továbbiakban PCD*) írták le munkatársaival.

Az elváltozások okának keresése során arra jutottak, hogy több mikotoxin együttes hatására bekövetkező immun-suppresszió következményeként létrejövő máj- és vesekárosodások, heregyulladás, hormonális zavarok, a csont-hám kapcsolat megbomlása szaporodásbiológiai problémákkal együttesen okozzák a kóros elváltozásokat.

A feltevések igazolását *dr. Sükösd Farkas*, a Szegedi Tudományegyetem Patológiai Intézet Molekuláris Patológiai Laboratórium vezetője által végzett vizsgálatok támasztják alá. E kutatásokra hivatkozva említette, hogy már egy 1901-es közleményből, illetve nemzetközi publikációkból is következtethetünk arra, hogy ez nem egy újkeletű betegség, illetve nemcsak hazánkban fordul elő.

Az agancs biológiai szempontból nem trófea, hanem sokkal inkább egy „szuperproduktum”, amely jelzi az egyed állapotát, genetikáját. Ebből a szempontból a vadállomány a környezeti változásokra érzékeny bioindiká-

tor, melynek jelzéseit érdemes figyelembe venni!

A patológia, mint tudományág feladata a betegségek leírása, a lehetséges okok, következmények feltárása az adott kor legmodernebb eszközeivel, melynek módszereit, eredményeit is ismertette az előadó.

A patológiai elváltozások eddigi vizsgálatok szerint valószínűsíthető okainak, következményeinek toxikológusi eredményeit *dr. Szőke Zsuzsanna*, a MATE-GBI Szaporodásbiológiai és Toxikológiai Csoport vezetője ismertette.

Az eddigi vizsgálatok alapján a trófeaeépítési zavarok mellett fellépő szaporodásbiológiai problémákat a multi-mikotoxin hatás, azaz a fusarium, aspergillus, penicillium penészgombafajok megváltozott életfeltételeire adott válaszreakciók során termelt mikotoxinok okozhatják, a takarmányként felvett növényekben.

Különösen aggasztó vizsgálati eredmény, hogy a természetes táplálék-növények analízise során, a tőlgymakkban is kimutatásra került Aflatoxin, Ochratoxin-A, Fumonizinek, Zearalenon.

Az említett aflatoxinok romló vemhesülést, a bikáknál csökkenő tesztoszterontermelést, ezáltal a „jól működő” bikák túlhasználatát, nagyobb mortalitását, a nőstényeknél elhúzódó vemhesüléseket, fejlődési rendellenességeket okozhatnak.

Dr. Szemethy László, a Pécsi Tudományegyetem Természettudományi Kar Biológiai Intézet Agrobiológiai Tanszék vezetője a mikotoxinok napi vadgazdálkodási gyakorlatban történő

megjelenési formáiról, azok okairól, lehetséges megelőzési módjairól tartott a tőle megszokottan élvezetes előadást.

A konferencia utolsó előadójaként Dr. Sára Levente, a Semmelweis Egyetem Szülészeti és Nőgyógyászati Klinika adjunktusa tartott előadást „*A dām-vad mint bioindikátor – egyes mikotoxinok kóroki szerepe egyes humán megbetegedésekben*” címmel. Előadásában ismertette a mikotoxinok jellemzőit, lehetséges humánegészségügyi rövid, illetve hosszú távú hatásait – különös tekintettel a női és férfi nemzőképtelenségre.

A konferenciát megtisztelte jelenlétével dr. Posta Katalin, a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem tudományos és minőségbiztosítási rektorhelyettes asszonya, aki itt jelentette be, hogy projektet indítanak a dámszarvas teljes genomjának feltárására, melynek eredményeként nyitott könyvvé válik a dámszarvas genetikai állománya, mely

segítheti a konferencia témájául szolgáló szarvasfélék agancstő megbetegedéseinek kutatását is.

A konferenciát követően a kegyhely konferenciaterme adott otthont az első nőgrádi vadgasztronómia vacsorának. Itt a felkért éttermek (Castellum, Grabensia, Fenyves, Kékes) séfcsapatai kötelező menüként füstölt, főtt szarvasnyelvből, illetve választható menüként szarvas, fácán felhasználásával készített ételköteményekkel küzdöttek meg a zsúri és a közönség szavazataiért, őket igen nehéz döntési helyzet elé állítva.

A pénteki rendkívüli vihar okozta nehézségek gyors megoldását követően, szombaton került sor az erdészek-vadászok búcsújával egybekötött, VI. Kelet-Cserhádi Trófeaszemlére.

A szemlén a tájegység 24 vadászterületéből 18 terület tartotta fontosnak a szervezők célkitűzését támogatni, a főszezonban terítékre került gím- és dámszarvas trófeák kiállításával. Min-

den korábbinál több, 292 db trófeát mutattunk be a kegyhely területén, nem utolsósorban a jövőbeli elejtések szakszerűségét segítő céllal.

A rendezvény során, helyi kézműves termékek bemutatkozásával, családi és gyermekprogramokkal egyidejűleg bemutatásra került „*Mátraverebély-Szentkút története az írott források tükrében*”, illetve a „*Mátraverebély-Szentkút – Tér/Idő/Lélek*” könyvszemle, a Danubia kürtkvartett koncertjével megkoronázva.

A pénteki özvízvet követő, páráját ritkítóan napfényes őszi időjárás több mint ezeröttszáz látogatót vonzott a rendezvényre, remélhetőleg az erdő- és vadgazdálkodás jelenlegi kihívásainak megismerését, megértését is szolgálva.

Bajnai Csaba erdészetvezető, Kelet-Cserhádi Erdészet, Ipoly Erdő Zrt.

Lévárdi György erdészetvezető, Salgótarjáni Erdészet, Ipoly Erdő Zrt.

Burkolt gyökerű csemeték használata Csehországban

Október eleje óta tartanak már a csemeteültetési munkák szerte Európában. A Erdészeti és Energetikai Szaporítóanyag Terméktanács (EESZT) vezetése, csehországi partnerszervezetének meghívására, látogatást tett a chalcovi erdőterületen.

Az ALSOL s.r.o. római katolikus egyházi tulajdonú nonprofit erdészeti cég 42.000 ha erdőterületet kezel 6 erdészetén keresztül. Erdőfelújításait és erdősítéseiket 2016 óta alapvetően befolyásolja a lucpusztulás problémaköre. Évente átlagosan 420 ha erdőterületet kellett újraerdősíteni. Az európai trendnek megfelelően itt is alapvető a *burkolt/konténeres erdészeti szaporítóanyag* felhasználása, hiszen a felhasznált csemeték arányát tekintve ez közel 60–70 %-os.

Saját tapasztalataik alapján a konténeres csemete használatának számos előnyét használják ki. Egyrészt nagymértékben meghosszabbítható az ültetési időszak. Amíg a szabadgyökerű szaporítóanyagokkal a jelenlegi időjárási körülmények között 3-4 hónap alatt kellene megoldani az ültetéseket, addig a konténeres technológiának köszönhetően ez az időszak akár 7-8 hónapra is széthúzható. Ezt igazolja az is, hogy már október eleje óta folyik idén is az ültetési munka annak ellenére,

hogy a csemeték még zöld levélben vannak.

A második alapvető előnye a technika alkalmazásának, hogy kevesebb és szakképzettebb munkást alkalmazhatnak. Nemcsak az a cél, hogy legyen munkaerő, aki ülteti a csemetét, hanem egy kisebb, de szakmailag rutinosabb brigád álljon össze és tudjon folyamatosan dolgozni, hiszen hosszabb idő áll rendelkezésre ugyanannak a munkának az elvégzésére. Ugyanez a brigád ültetés után tovább dolgozhat az ápolási munkákban. Ennek eredményeként az erdészetek nincsenek kitéve a szezonális munkásoknak, akik alkalmazása EU-szerte jelentős problémákat okoz.

Fontos előnye még a technika alkalmazásának a burkolt csemeték jelentősen nagyobb fokú megeredése. Az erdészet szakembereinek tapasztalatai alapján a burkolt csemetéknél alig 5–10 %-os a kipusztulás, ami azt mutatja, hogy a csemeték lényegesen jobban ellenállnak a szélsőségesen meleg,

aszályos és gyakran szélsőségesen változó időjárásnak, amelyek az elmúlt nyarakat általánosan jellemezték.

A konténeres/burkolt erdészeti csemeték alkalmazása egyre inkább előtérbe fog kerülni. Ugyan ez drágább erdészeti szaporítóanyag, mint a szabadgyökerű, de a hozzáadott értéke is lényegesen nagyobb. Hazánkban még nem érezhető ennek a szaporítóanyag-terméknek a szélesebb körű szakmai igénye és elterjedése, de a gazdasági és a klimatikus viszonyok változása miatt várhatóan itthon is előtérbe fog kerülni a használatuk.

Kárpáti Béla elnök, EESZT
Fotó: EESZT